

ЩЕРБАКОВА Олена Анатоліївна
кандидат філологічних наук, доцент, старший науковий
співробітник Інституту вищої освіти НАПН України

ОЗНАКИ РИТОРИКОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ КАФЕДР СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО ПРОФІЛЮ У КОНТЕКСТІ ВИМОГ АКАДЕМІЧНОГО КРАСНОМОВСТВА

У статті визначено головні положення щодо аналізу ключових ознак риторикознавчої компетенції (світоглядної, культурознавчої, комунікативної, мисленнєво-мовленнєвої, власне риторичної, педагогічної, фахової тощо) викладачів кафедр соціально-гуманітарного профілю. Ці ознаки розглядаються у контексті вимог класичного академічного красномовства. Риторикознавча компетенція започаткована як важлива категорія у сучасних дослідженнях вищої школи України. Робота виконана у рамках VII Міжнародної науково-практичної конференції «Управління процесом кадрового забезпечення інноваційного розвитку вищих навчальних закладів України» (Київ, 26-27 вересня 2013 р.) за напрямом «кафедра в системі управління ефективністю та якістю навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти».

Ключові слова: риторикознавча компетенція, риторикознавча компетентність, риторична компетенція, риторична компетентність, риторика, викладачі кафедр соціально-гуманітарного профілю, вища школа, академічне красномовство.

Одним із пріоритетних завдань у рамках Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. є посилення кадрового потенціалу системи вищої освіти. У його вирішенні важливою, на наше переконання, є ще не достатньо вивчена риторикознавча складова, значення якої – як домінантної основа у підвищенні якості вищої гуманітарної освіти – в особистісному і суспільному розвитку на початку ХХІ ст. стрімко зростає. Адже йдеться про особливу сферу життєдіяльності людини – вітчизняну риторичну освіту, що має специфічний статус, пов'язаний з історичною закоріненістю класичних традицій академічного і духовного красномовства. Отож не дивно, що з-поміж багатьох актуальних напрямів дослідження, які прийняті до розгляду на VII Міжнародній науково-практичній конференції «Управління процесом кадрового забезпечення інноваційного розвитку вищих навчальних закладів України» (Київ, 26-27 вересня 2013 р.) [1], нас – із темою «Ознаки риторикознавчої компетенції викладачів кафедр соціально-гуманітарного профілю» [1: 36] – зацікавив той, що стосується діяльності кафедр у системі управління ефективністю та якістю навчального процесу у вищих навчальних закладах (далі – ВНЗ або вищах) освіти. У рамках програми конференції цим напрямом опікуються (далі прізвища зазначатимуться за алфавітом. – О. ІЦ.): Андрій Кондрашихін («Анкетування персоналу кафедри в системі якості вищої освіти: приклад створення об'єктів інтелектуальної власності») [1: 21], Ганна Кравченко («Роль адаптивних технологій в управлінні розвитком кафедри інститутів післядипломної освіти») [1: 22], Ельвіра Лузік («Кафедра педагогіки та психології професійної освіти технічного університету в змінному освітньо-інформаційному просторі: проблеми, досвід і перспективи») [1: 7], Дмитро Махотін («Проблеми управління кафедрою в умовах розвитку вуза») [1: 7], Наталія Онищенко («Оптимізація виховної роботи кафедри в системі управління якістю навчального процесу у ВНЗ») [1: 27], Віра Петрук («До питання забезпечення кафедрами фундаментальних дисциплін технічних ВНЗ якості підготовки майбутнього фахівця») [1: 7], Юрій Підборський («Особливості методичної роботи кафедри в системі управління якістю навчального процесу у ВНЗ») [1: 27].

Близьких до нашої тем у програмі цього заходу (як і багатьох інших) не виявлено. Вивченням діяльності кафедр (і дотичних питань) опікуються й багато інших вітчизняних наукових співробітників академічних установ та викладачів вишів, які публікуються у науковому збірнику «Проблеми освіти» (2007–2013): Віктор Алькема, Катерина Астахова, Наталія Дем'яненко, Лариса Калмикова, Галина Козлакова, Костянтин Корсак, Ірина Мельникова, Ігор Помазан, Олена Решетняк, Юрій Скиба, Ганна Строкович та ін. Проте у їхніх працях не зауважено на риторикознавчих засадах розроблення тем; хоча серед них є автори «Риторик» (Григорій Клочек, Ельвіра Лузік, Наталія Чибісова й ін.).

Із-поміж знаних у нашій державі дослідників і педагогів, які упродовж десятиліть розробляли загальні положення риторики як наукової і навчальної дисципліни у вищій школі України на межі ХХ-ХХІ ст., назвемо прізвища Семена Абрамовича, Ніни Голуб, Тетяни Космеди, Зоряни Куньч, Любові Матцько, Валеріана Молдована і Галини Сагач. Більш молоді українські науковці не так активно залучені до ґрунтовного обговорення актуальних для нас питань. Знайомі ми і з новими (за нашою тематикою) матеріалами російських колеґ-риторів: Лоліти Баландіної, Людмили Горобець, Людмили Калесникової, Галини Копніної, Галини Кураченкової, Михайла Панова, Марини Савової, Костянтина Седова, Олени Сімакової, Олександра Сковороднікова, Любові Туміної, Олександра Чувакіна й ін.

З огляду на заявлену тему, привертає увагу назва статті Лоліти Баландіної та Галини Кураченкової у збірнику «Гуманитарные науки» – «Риторическая компетенция как основа эффективной деятельности преподавателя вуза» (Москва, 2012) [2: 102–108]. Російські дослідниці-мовознавці виділяють у ній наступні компетенції, необхідні для ефективної мовленнєвої (рос. – речевой) діяльності викладача вишу: мовну (рос. – языковую), мовленнєву, комунікативну, культурознавчу та риторичну; останню ж вони розглядають як сукупність якостей особистості педагоґа (природність поведінки, контакт з аудиторією, боротьба з утомлюваністю уваги студентів, адаптивна риторична поведінка тощо) [2: 102]. Виклад у цій публікації дещо спрощений: він не ґрунтується на базових термінологічних засадах риторики; наведено розлогі приклади, «корисні поради» й афоризми про красномовство, що не повсім відповідає стилю наукового видання, не вичерпують змісту заявленої проблематики й не містять логічних висновків [2: 107–108]. На противагу такому підходу, Олена Сімакова у статті «Риторическая компетентность специалиста в системе профессиональной подготовки» (Рязань) [3] аргументовано визнає за базову основу для формування риторичної компетентності – риторичну компетенцію як сукупність особистісних якостей, що забезпечують здатність до ефективного спілкування, пропонує схематичні моделі риторичної компетенції спеціаліста та висновкує: забезпечити неперервне удосконалення риторичної компетентності можна тільки через риторизацію навчального процесу; це і є найважливішою, на її думку, умовою формування риторичної компетенції фахівця в системі професійної підготовки.

Мета роботи – визначити головні положення щодо аналізу ключових ознак риторикознавчої компетенції викладачів кафедр соціально-гуманітарного профілю. Задля цього розглянемо ці ознаки з огляду на вимоги класичного академічного красномовства, а риторикознавчу компетенцію започаткуємо як важливу категорію у сучасних дослідженнях вищої школи України. Заявлена тема відповідає тематиці індивідуального дослідження авторки.

Керуючись положеннями про «Запровадження компетентнісного підходу у підготовці фахівців з вищою освітою», за «Пріоритетами розвитку освіти за рівнями» (п. 2.5. Вища освіта), викладеними у «Білій книзі національної освіти України» (К., 2010) [4: 243–255], та намаганнями розібратися у компетентнісному підході у вищій освіті України і світу за сучасних умов, ми спонукані до осмислення уявлень і визначень понять декількох міждисциплінарних компетентностей. Йдеться про такі нові терміни, як «риторикознавча компетенція» / «риторикознавча компетентність» та «риторична компетенція» / «риторична компетентність», які у ході наших подальших студіювань, вочевидь, набудуть глибшого значення і змісту. На відміну від «риторичної компетенції» («риторичної компетентності»), «риторикознавча компетенція» («риторикознавча компетентність») як цілісне – інтегративне – поняття, що вбирає в себе низку базисних складових, ще не введено до вітчизняного і зарубіжного наукового обігу. Проте воно має стати визначальним – з огляду на тему індивідуальної роботи із започаткування осмислення стану й актуальних проблем з підвищення ефективності викладання риторикознавчих дисциплін (риторики загальної і професійно зорієнтованої) у вищій школі України на основі компетентнісного підходу.

Ми виходимо з наступного: риторика як універсальна царина гуманітарного знання дедалі упевненіше стає дорогоцінним надбанням багатьох культурно-освітніх закладів України і світу; вона (як теорія ораторського мистецтва та наука про закони управління мисленнєво-мовленнєвою діяльністю людини) здавна визнана наукою комплексною, оскільки інтегрує в собі низку суміжних дисциплін соціально-гуманітарного циклу – етику і логіку, філософію й естетику, історію та культурологію, психологію і педагогіку, літературо- й мовознавство, теорії масових та соціальних комунікацій, журналістську й сценічну майстерність тощо. Сучасна риторика, значення якої неможливо переоцінити, постає надзвичайно важливою інтегративною дисципліною у системі вищої гуманітарної освіти України початку ХХІ ст., оскільки вона спіткає та супроводжує студентську молодь усіх рівнів і курсів, усіх

спеціальностей і форм навчання упродовж усього життя – від вступних абітурієнтських іспитів до докторських захистів. Риторика як одна з найдавніших гуманітарних дисциплін вивчає способи побудови художньо виразного, емоційно образного і логічно послідовного публічного мовлення оратора. У сукупності з іншими риторикознавчими дисциплінами вона є цілісною системою знань і старань людства, що з прадавніх часів складалася з таких канонічних вимог, як природні здібності, вивчення мистецтва красномовства, наслідування взірців, постійні виправи, практичний досвід.

Виходячи з визначень риторики зі словниково-довідкової літератури (Зоряни Куньч і Галини Сагач), пропонуємо за ключові ознаки «риторикознавчої компетенції» прийняти наступні: світоглядну, культурознавчу, комунікативну, мисленнєво-мовленнєву, власне риторичну, педагогічну і фахову. Цей перелік, ймовірно, не повний. Кожний із цих пунктів заслуговує детальнішого аналізу, аніж ми можемо надати при першій спробі долучення до поняттєво-термінологічного дискурсу щодо «компетенцій» і «компетентностей» (скажімо, Володимира Лугового [6] та ін.). Ці ознаки розглядаються нами з огляду на вимоги такого особливого жанру класичного красномовства, як академічне. Воно визначає інтеграцію риторичних знань та ораторського досвіду науковців, викладачів, педагогів, дослідників та мислителів, які публічно доповідають про хід і результати своїх експериментів і досліджень, популяризують досягнення науки і техніки, освіти й культури. Відтак наші подальші плани будуть пов'язані не стільки із загальною риторикою, скільки з її професійно зорієнтованим різновидом – академічною риторикою як найбільш пріоритетним і перспективним напрямом досліджень у системі вищої освіти України.

Академічне красномовство відрізняється глибокою аргументованістю, логічністю, науковим стилем мовлення, яке має специфічну термінологію. Його основними різновидами є лекція, науково-популярна лекція, наукова доповідь чи повідомлення тощо. Вимоги до образу оратора у науковому виступі відомі: новизна, доцільність, оригінальність, системність, стислість, повнота викладу предмета, оптимальність стилю тощо. Академічний, за «Національним освітнім глосарієм «Вища школа» (Київ, 2011) [5], – це «характеристика, що стосується освіти, навчання, викладання, досліджень» [5: 13]. Під академізмом ми схильні вважати і високий елітарний рівень наукових досліджень, який притаманний діяльності співробітників академій, для яких характерне дотримання загальнообов'язкових принципів у науці (логічності, аргументованості, чіткості, ясності), тощо.

Беручи ці положення за визначальні щодо ініційованого дискурсу, спробуємо наблизитися до вивчення цієї важливої категорії, і зробимо це на прикладі діяльності викладачів кафедр соціально-гуманітарного профілю як найімовірніше знайомих зі скарбами прадавньої пам'яті людства та багатограними можливостями різноспрямованого впливу на сучасну комунікативну аудиторію. Щонайперше виходимо з того, що риторична компетенція (так само розуміємо і про компетентність) студентів взаємозалежна від риторичної компетенції викладача. Відтак і підвищення риторичної компетенції студентів взаємозалежне від підвищення риторичної компетенції викладача. Рівень риторикознавчої компетенції (компетентності) викладача визначається інтегративними складовими: ґрунтовною базовою освітою, подальшою неперервною й цілеспрямованою самоосвітою, наявністю вченого ступеня і звання; стажем педагогічної роботи; досвідом практичної публічної діяльності у певній галузі; залюбленістю у свою роботу; відповідним соціальним статусом тощо. Тож, чим вища риторикознавча компетенція (компетентність) викладача, тим компетентнішого фахівця отримає суспільство и тим швидше буде вирішене завдання вищої освіти з формування науково-педагогічної еліти України. Відтак, ключовою ознакою якості вищої освіти є, передусім, компетентність носія знань – викладача, який передає ці знання студентам з допомогою різних методик у процесі реалізації усіх ступеней освіти й виховання.

Прийmemo до уваги, що, за тільки-но згадуваним «Національним освітнім глосарієм «Вища школа» (Київ, 2011) [5]: «компетентнісний підхід» визнаний як «підхід до визначення результатів навчання, що базується на їх описі в термінах компетентностей»; він є «ключовим методологічним інструментом реалізації цілей Болонського процесу та за своєю сутністю є людиноцентрованим» [5: 31]; «компетентність» – «це динамічна комбінація знань, розуміння, умінь, цінностей, інших особливих якостей, що описують результати навчання за освітньою / навчальною програмою. Компетентності покладені в основу кваліфікації випускника. Компетентність (компетентності) як набуті реалізаційні здатності особи до ефективної діяльності не слід плутати з компетенцією (компетенціями) як наданими особі повноваженнями» [5: 32]; «компетенції» – «надані (наприклад нормативно-правовим актом) особі (іншому суб'єкту діяльності) повноваження, коло їх (його) службових та інших прав і обов'язків» [5: 32].

Загальновідомо: за програмою Тюнінг було виділено декілька груп компетенцій: I. Загальні (ключові) компетенції: інструментальні (когнітивні, методологічні, технологічні і лінгвістичні здатності тощо); міжособистісні (соціальна взаємодія, співпраця та ін.); системні (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань) компетенції. II. Фахові (спеціальні) компетенції. Визнаємо, що визначити місце риторикознавчої компетенції (затим і компетентності) у цій системі доволі складно. Прояснити це питання, з огляду на нашу проблематику, можна було б з допомогою найбільш вагомого досягнення Російської риторичної асоціації за минулий рік – словника-довідника за редакцією Олександра Сквороднікова «Эффективное речевое общение (базовые компетенции)» (Красноярськ, 2012) [7]. Це видання є оригінальним, масштабним (881 сторінка) лексикографічним проектом, у створенні якого взяли участь понад 100 авторів із 19 міст Росії і Белорусі. Характеризуючи його концепцію, Олександр Сквородніков та Галина Копніна зазначають: «В основу словаря положено ключевое интегральное понятие культурно-речевой компетенции, без которой невозможна эффективная коммуникация. Содержание этого интегрального понятия раскрывается в системе базовых (основных) культурно-речевых компетенций: общелингвистической, языковой, коммуникативно-речевой и этико-речевой – и соответствующих им субкомпетенций» [7: 6]. Зараз ця фундаментальна праця доопрацьовується, і, сподіваємося, незабаром до неї буде ширший доступ зацікавленої аудиторії.

Інтерес до вивчення риторикознавства в Україні і світі спонукає нас готуватися до роботи Міжнародної конференції «Риторика в Європі» (Саарбрюккен, 9–13 жовтня 2013 р.), що ініційована Інститутом європейської риторики (Німеччина) на чолі з Норбертом Гутенбергом. Це зібрання, присвячене інтернаціональній і міждисциплінарній риторичі (має на меті ініціювати широке відображення різнобічних актуальних для нашого часу проблем кризь призму риторичної галузі знань), організоване за участю трьох закладів освіти Німеччини і Люксембургу: Університету землі Саар, Університету Люксембурга та Європейської Академії Otzenhausen. Задля участі у ньому подали заявки приблизно 180 дослідників із 120 університетів 30 країнах світу. Організатори конференції відмічають: серед чисельних проблем сьогодення – медіальних, міжкультурних, міжособистісних – риторичі належить вирішальне значення у передачі ключових кваліфікацій – «навичок спілкування»; дослідження в риторичі (з європейською перспективою) означає розвідку риторики, діакронії та синхронії як дисципліни і практики спілкування в аспекті «interculturalism» і «transculturalism». На цьому заході будуть представлені секції (розділи): виступ і навчання; риторика, переклад і міжкультурна комунікація; медіа-риторика; риторика і політика; судова риторика, гомілетика; риторика і релігія, питання мовлення і віри, аргументація; риторика і філософія.

Тож, найближчим часом у нас буде можливість поспілкуватися щодо розвитку риторичної освіти з нашими європейськими колегами (щонайперше франкомовними). Показовим може стати вивчення навчальних програм німецького університету міста Тюбінген, у якому практика успішного говоріння веде свій відлік із 1496 р. і де на базі філософського факультету (із 2010 р.) існує кафедра загальної риторики, викладачі якої проводять заняття із риторики на семінарах, що спрямовані на бакалаврів і магістрів, які хочуть розвивати свої навички спілкування в усній чи письмовій формі та постійно самовдосконалюватися.

На сьогоднішній день у вищій школі України, маємо констатувати: жодної кафедри риторики немає (принаймні, такої інформації нам не трапилося). Знаємо, що донедавна така кафедра функціонувала в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини; відомо й те, що багато років до цього знана професорка риторики Галина Сагач здійснювала наміри її заснування у декількох вищих освітніх закладах; вона ж є засновницею Центру риторики «Златоуст». Відтак, ми можемо теоретично й експериментально моделювати діяльність кафедри риторики, а також висловити свої сподівання щодо її запровадження щонайменше в одному з українських провідних вишів. Така постановка питання ще не мала широкого розголосу у науковому дискурсі.

Чимало українських дослідників у царині риторики (загальної і професійно зорієнтованої), ораторського мистецтва (красномовства), а також культури мислення, мовлення й спілкування, створюють нові підходи до викладання своїх дисциплін. Лише за останні декілька років світ побачила низка новітніх навчальних посібників з риторики для студентів ВНЗ України. Із-поміж них (далі – за хронологією й алфавітом. – О. Щ.): «Неориторика в масовій комунікації» (К., 2010) Вікторії Стехіної (Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»); «Академічна риторика» для студентів гуманітарних факультетів (Суми, 2011) Валентини Василенко (кафедра гуманітарних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ) та

Вікторії Герман (Інститут філології Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка); «Українська риторика: історія становлення і розвитку» (Львів, 2011) Зоряни Куньч (Національний університет «Львівська політехніка»); «Суспільна риторика» (К., 2012) Петра Лісовського (Інститут соціальної роботи та управління Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова); «Академічна риторика» (Умань, 2013) Наталії Сивачук, Інни Снігур та Олександра Санівського (Інститут філології та суспільствознавства Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини); «Основи красномовства» (Київ, 2013) Людмили Грицаєнко (Київський національний університет технології та дизайну). Є серед них і два підручника: «Мовленнєва комунікація» (К., 2013) Семена Абрамовича й Марії Чикарькової (Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка) та «Ораторське мистецтво» (Харків, 2013) за редакцією Михайла Требіна і Галини Клімової (Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»). Як бачимо, настійлива увага українських дослідників і викладачів риторики свідчить про незгасимий інтерес до однієї з найдавніших і найбагатших, за своєю інтегруючою силою, соціально-гуманітарних наук.

Найявний власний викладацько-дослідницький досвід роботи у цій галузі знань (світські вищі заклади і духовні навчальні установи) дозволяє нам виділити і такі важливі, на наш погляд, ознаки риторикознавчої компетенції: йдеться не просто про знання викладачами своїх предметів (хоча риторичні знання ми вважаємо базовою – константною – категорією у професійній і творчій життєдіяльності людини), а й закоханості у них; потребу і бажання постійного і цілеспрямованого самовдосконалення у щоденній публічній практиці; використання усіх можливостей неперервної риторичної освіти для викладачів і студентів різних спеціальностей (починаючи з першого курсу й до останнього дня навчання і викладання); підкріплення якісного навчально-методичного забезпечення цих дисциплін; побудову навчального процесу таким чином, аби поінколи брак аудиторного часу компенсувався позааудиторними заняттями чи цікавими завданнями для самостійної підготовки до публічних промов молоді. Тож, ми і надалі обґрунтовуватимемо риторикознавство як перспективну науково-педагогічну проблему та домінуючу основу у підвищенні якості вищої освіти початку ХХІ ст., значення якої в особистісному і суспільному розвитку стрімко зростає завдяки поглибленості її соціальної, виховної, навчальної, дослідницької та інноваційної ролей і місій.

У поданому викладі визначено головні положення щодо аналізу ключових ознак риторикознавчої компетенції – світоглядної, культурознавчої, комунікативної, мисленнєво-мовленнєвої, власне риторичної, педагогічної, фахової тощо – викладачів кафедр соціально-гуманітарного профілю. Їх розглянуто у контексті вимог класичного академічного красномовства. Тим самим започатковано вивчення риторикознавчої компетенції, що у подальшому ґрунтовніше вивчатиметься як важлива категорія у сучасних дослідженнях вищої школи України. Тож викладене дозволяє вперше долучитися до обговорення актуального питання риторикознавчої компетенції викладачів кафедр соціально-гуманітарного профілю. Авторка висловлює свій жаль з приводу того, що на сьогодні у цій системі кафедр риторики немає. Разом із тим вона сподівається на її запровадження найближчими роками щонайменше в одному з українських вишів. Робота виконана у рамках VII Міжнародної науково-практичної конференції «Управління процесом кадрового забезпечення інноваційного розвитку вищих навчальних закладів України» (Київ, 26-27 вересня 2013 р.) за напрямом «кафедра в системі управління ефективністю та якістю навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти». Заявлена проблематика відповідає темі індивідуального дослідження авторки статті щодо підвищення ефективності викладання риторикознавчих дисциплін у вищій школі України на основі компетентнісного підходу.

Список використаних джерел:

1. Управління процесом кадрового забезпечення інноваційного розвитку вищих навчальних закладів України : Програма VII Міжнар. наук.-практ. конф. (К., 26-27 вер. 2013 р.). – К., 2013. – 37 с.
2. Баландина Л. А., Кураченкова Г. Ф. Риторическая компетенция как основа эффективной деятельности преподавателя вуза / Л. А. Баландина, Г. Ф. Кураченкова // Гуманитарные науки. – 2012. – № 4. – С. 102–108.
3. Симакова Е. С. Риторическая компетентность специалиста в системе профессиональной подготовки [Електронний ресурс] / Е. С. Симакова – Режим доступу : <http://www.vshu.ru/files/letters237/simakova.doc>. – Заголовок з екрану.

4. Біла книга національної освіти України / Т. Ф. Алексєєнко, В. М. Аніщенко, Г. О. Балл [та ін.]; за заг. ред. ак. В. Г. Кременя; НАПН України. – К. : Інформ системи, 2010. – 340 с. [243–255; 256–260]
5. Національний освітній глосарій: вища освіта / авт.-укл. : І. І. Бабин, Я. Я. Боллобаш, А. А. Гармаш [й ін.]; за ред. Д. В. Табачника і В. Г. Кременя. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – 100 с.
6. Луговий В. І. Компетентності та компетенції: поняттєво-термінологічний дискурс [Текст] / В. І. Луговий // Вища освіта України. – № 3. – Додаток 1: тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». – К. : Гнозис, 2009. – С. 8–14.
7. Эффективное речевое общение (базовые компетенции) [Текст] : словарь-справочник / М-во образования и науки Российской Федерации, Федеральное гос. авт. образоват. учреждение высш. проф. образования «Сибирский федеральный ун-т» ; [под ред. А. П. Сковородникова]. – Красноярск : Сибирский федеральный ун-т, 2012. – 881 с. : табл.

Аннотация

Щербакова Е. А. Признаки риториковедческой компетенции преподавателей кафедр социально-гуманитарного профиля в контексте требований академического красноречия

В статье определены главные положения анализа ключевых признаков риториковедческой компетенции (мировоззренческой, культурологической, коммуникативной, мыслительно-речевой, собственно риторической, педагогической, профессиональной и др.) преподавателей кафедр социально-гуманитарного профиля. Эти признаки рассматриваются с учётом требований классического академического красноречия. Риториковедческая компетенция вводится как важная категория в современных исследованиях высшей школы Украины. Работа выполнена в рамках VII Международной научно-практической конференции «Управление процессом кадрового обеспечения инновационного развития высших учебных заведений Украины» (Киев, 26-27 сентября 2013 г.) по направлению «кафедра в системе управления эффективностью и качеством учебного процесса в вузах образования».

Ключевые слова: риториковедческая компетенция, риториковедческая компетентность, риторическая компетенция, риторическая компетентность, риторика, преподаватели кафедр социально-гуманитарных дисциплин, академическое красноречие.

Summary

Shcherbakova O. The Peculiarities of Rhetorical Competence of the Social and Humanitarian Teaching Staff at Higher School in the Context of Classical Academic Eloquence

The author of the article analyzes the main peculiarities of rhetorical competence (worldview/ideological, cultural, communicative, mental and speaking, rhetorical, etc.) of the social and humanitarian teaching staff at higher school. The mentioned peculiarities are being considered in accordance with the demands of classical academic eloquence. The rhetorical competence is regarded as an important category in modern investigations at higher school of Ukraine.

Key words: rhetorical competence, rhetoric, social and humanitarian teaching staff, higher school, academic eloquence.